



EL MARAT-SADE DE MARSILLACH

CRÒNICA D'UN ESCÀNDOL

Adolfo Marsillach (1928-2002), actor, director, autor, assagista, guionista i, sobretot, home de teatre, està ara d'actualitat a Barcelona. El passat mes de març es va inaugurar al Palau Robert l'exposició "Adolfo Marsillach: Tan lluny, tan a prop", que els últims mesos es va poder veure a la llibreria Blanquerna de Madrid, centre cultural de Catalunya a la capital; i el proper 3 de maig està prevista l'estrena al Tivoli de la producció del Centro Dramático Nacional, en col·laboració amb la companyia Animalario, de Marat-Sade, de Peter Weiss. Una peça que ja va ser produïda, dirigida i protagonitzada per Marsillach el 2 d'octubre del 68, i que va significar un abans i un després per al teatre a l'Estat espanyol.

Possiblement Marsillach és un home únic per un munt de circumstàncies. El seu rigor professional, la seva capacitat de risc i el compromís amb què sempre va actuar marquen una vida i una carrera difícilment repetibles. El teatre i la televisió i els debats a la petita pantalla van ser el marc principal d'una generosa activitat, que també el va portar al terreny públic: va fundar i dirigir la Compañía Nacional de Teatro Clásico i va ser director general de l'Inaem (Institut Nacional de les Arts Escèniques i la Música). Irònic i seductor, apassionat del teatre, ferm en les seves conviccions, intel·ligent, intel·lectual, honest i ple d'honorabilitat cívica. Marsillach té moltes cares i fer-ne una aproximació sense aturar-se en cada una d'elles és faltar a la veritat. Però en aquesta ocasió no tenim cap més remei que fer-ho. Tres espectacles especialment significatius –*Después de la caída* (1964), una obra sobre el dolor dels homes; *Marat-Sade* (1968), un debat entre la revolució individual i la col·lectiva; i *El Tartufo* (1969), un text que li permet parlar de la hipocresia– mereixen ser recordats, així com tres moments consecutius en la seva difícil relació amb TVE: *¡Silencio... se rueda!* (1960), un retrat irònic sobre el món del cinema; *¡Silencio... vivimos!*



(1961), on el món del cinema és substituït pel de la vida diària; i *Fernandez. Punto y coma* (1963), una sèrie en la qual Marsillach criticava tots els "Fernández" que conformaven la societat espanyola dels setanta.

COMPROMÍS AMB EL TEATRE

Marsillach va debutar al teatre professional el 1946, com a membre de la companyia d'Alejandro Ulloa. Amb Amparo Soler Leal, la seva esposa entre 1954 i 1956, va estar tres anys al Teatre Windsor de Barcelona –teatre d'unes tres-centes localitats–, on va debutar com a director l'any 1955 amb *Bobosse*, d'Andre Roussin. L'actor interpreta *Hamlet*, *El pan de todos*, de Sastre, obres de Buero Vallejo, de Giraudoux, de Lope de Vega, de Terence Rattigan. Fa cinema i arriba el 1965, data que obre un període de set anys, fins al 1972, amb també set espectacles que assenyalen definitivament el seu compromís amb el teatre. Lo importante no es donde uno trabaja, sino lo que dice a través de su trabajo, diu en una entrevista a *El Correo Catalán*. Aquests són els títols: *Después de la caída*, d'Arthur Miller (Madrid, gener del 65), *Programa Sartre/A puerta cerrada* i *La p...respetuosa* (Barcelona, octubre del 67), *Marat-Sade*, de Peter Weiss (Madrid, octubre del 68), *Biografía*, de Max Frisch (Barcelona, gener del 69), *El malentendido* d'Albert Camus (Barcelona, setembre del 69), *El Tartufo*, de Molière (Madrid, octubre del 69) i *Sócrates*, d'Enrique Llovet (Barcelona, febrer del 72).

MARAT, SADE I LA CENSURA

Espero que ya nada, nada en nuestro teatro, pueda volver a ser como antes del estreno de Marat-Sade. Espero que nadie vuelva a dirigir como antes de esta dirección de Adolfo Marsillach. Espero que los actores comprendan que ya no pueden volver a actuar como antes de que Prada, Soriano, Vergano, Irazo y sus compañeros hiciesen lo que han hecho. Espero que nadie vuelva a pensar en ese realismo –costumbrismo de nuestros pecados– liquidado en el mundo entero ha-



© ADE

ce años y enterrado en el Español de Madrid y el Poliorama de Barcelona por obra y gracia de Peter Weiss. [...] Espero, en fin, que este pasmoso acontecimiento de nuestra vida teatral sea lo que tiene que ser. Text del periodista i escriptor Enrique Llovet publicat al diari *Informaciones* el 18 d'octubre del 68, després de l'estrena a Madrid (2 d'octubre) i a Barcelona (10 d'octubre) de *Persecución y asesinato de Jean-Paul Marat*, representado por los asilados del Hospital de Charenton, bajo la dirección del señor de Sade, de Weiss. És clar que aquesta estrena va significar aleshores un punt i a part per al teatre espanyol de la postguerra. L'Espanol de Madrid va programar-ne tres funcions com a inauguració de la nova temporada del Teatro Nacional de Cámara y Ensayo. *Marat-Sade* va pujar a l'escenari el 2 d'octubre del 68, en un clima d'enorme expectació. Francisco Nieva en va signar l'escenografia i Alfonso Sastre, sota el pseudònim de Salvador Moreno Zarza, la versió. Els personatges principals van ser interpretats per Serena Vergano (Charlotte Corday), José María Prada (Marat) i Adolfo Marsillach (Sade). La segona representació es va convertir en un acte de rebel·lia. L'actor i director va escriure a les seves memòries: **Se notaba a los espectadores excitados,**

"Marat-Sade"

«Cuando todavía la mayor parte de los "negocios" de teatro en nuestro país se plantean partiendo del supuesto necesario del "decorado único con pocos personajes", decidirse a montar esta obra de Peter Weiss parecía más bien empeño de un hombre terco –y en gran medida, vanidoso– que de un profesional con sentido común.»

(A. Marsillach)

Se notaba a los espectadores excitados,

MEMÒRIA CRÍTICA

nerviosos, palpitantes, y sobre todo, politizados. Advertí en seguida que aquella función iba a transformarse en un acto de oposición al regimen. Y así fue. En un determinado momento, es van llançar des de l'últim pis del teatre octavetes contra la dictadura franquista. La tercera funció va ser pràcticament presa per la policia, que va envoltar el teatre en un aparatós desplegament de jeeps. Amb el mateix clima d'expectació, *Marat-Sade* es va estrenar al Poliorama de Barcelona el 9 d'octubre, dins del XI Cicle de Teatro Latino (dues representacions) i va continuar en aquest escenari fins a finals de gener del 69, amb el teatre ple de gom a gom a cada funció. El dia 24 d'aquell mes el govern de Franco va implantar per "Decreto-Ley" l'estat d'excepció i Peter Weiss, en contra de l'opinió de Marsillach, va retirar l'obra. Després, quan es va voler exhibir en temporada l'espectacle a Madrid, va ser Fraga Iribarne, en aquells temps ministre d'Informació i Turisme, qui la va prohibir. Alguns titulars de crítiques: "*Marat-Sade*": *Marsillach abre una nueva época del teatro en España* (Lola Aguado, *La Gaceta Ilustrada*); "*Marat-Sade*", *de Marsillach: otro teatro* (José Monleón, *Triunfo*); *El teatro ha cambiado, empapado de "Marat-Sade"* (Enrique Llovet, *Informaciones*); *En el Poliorama, una noche memorable con "Marat-Sade"*, *embajada fulgurante del teatro total* (Marti Ferreras, *Tele/Expres*); "*Marat-Sade*", *grito teatral de nuestro tiempo* (Julio Manegat, *El Noticiero Universal*).

DESPRÉS DE WEISS, MOLIÈRE

Prohibit *Marat-Sade* en la temporada prevista a Madrid, Marsillach va decidir estrenar el 3 d'octubre del 69 al Teatro de la Comedia la versió de Llovet d'*El Tartufo* de Molière. Èxit important: nou mesos en cartell. Espectacle divertit i políticament incorrecte. Ovacions ca-

da vegada que sona la cançó dels executius: "¡Ay, qué vivos son los ejecutivos, / qué vivos que son! / Del sillón al avión, / del avión al salón, / del harén al Edén; / siempre tienen razón / y además tienen la sartén...; / la sartén por el mango..., / y el mango también!". Crisi ministerial el 29 d'octubre i nou govern monocolor i opusdeista. Sánchez Bella substitueix Fraga Iribarne. *El Tartufo* de Llovet i Marsillach no van poder sortir de gira per tot Espanya, amb parada final a Barcelona, a causa d'una nova prohibició. Paradoxa del temps del franquisme: *Marat-Sade* només va poder fer temporada a Barcelona i *El Tartufo*, només a Madrid. Marsillach agafa un empipament –per dir-ho amb suavitat– important i s'emporta aquest últim espectacle a Llatinoamèrica: Mèxic, Argentina, Costa Rica, Colòmbia, Veneçuela i Perú. Van ser vuit mesos d'èxit. Adolfo Marsillach té moltes històries boniques, històries d'èxits i històries

que confirmen la seva actitud crítica i el seu alt nivell de consciència artística i ideològica. Dues cites per acabar. Diu a les seves memòries: **En mi casa se hablaba de política. Todos eran republicanos, lo cual debió influirme [...]. Siempre me ha encantado nadar contra corriente y he sentido una irremediable debilidad por los perdedores.** El 29 de febrer del 2000 Marsillach va rebre en el Saló de Cent de Barcelona la Medalla d'Or al Mèrit Cultural de la ciutat. A l'hora dels agraïments va dir: **¿Yo qué soy? Un barcelonés que vive en Madrid. Un madrileño que nació en Barcelona. Tengo afición por Madrid. Tengo pasión por Barcelona. Los que son como yo son gente que no son de un solo sitio. [...] Mi patria es el talento. Y reconozco que ésta es una frase peligrosa y pedante. Tengo un concepto muy alto del mestizaje. En realidad, en la vida no somos un solo yo, somos muchos yoes.**



Anar al teatre en

GRUP * no té el mateix PREU

ROMEA



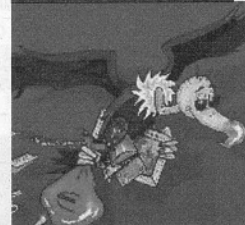
Soldados de Salamina

CONDAL



Òscar, una maleta, dues maletes, tres maletes

VILLARROEL



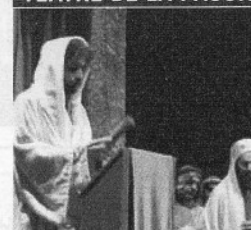
Els hereus

APOLO



Desconcierto

TEATRE DE LA PASSIÓ



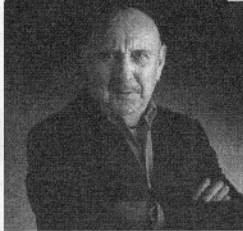
La Passió d'Olesa

VICTÒRIA



Grease

SALA MUNTANER



Antològicament Godoy

FABIÀ PUIGSERVER



El dúo de la africana

i també Guasch Teatre, Joventut (L'Hospitalet) Zorrilla (Badalona) i Auditori Atrium (Viladecans)

*Grups a partir de 10 persones, des del 15% fins al 35% de dte!



PROMETEATRE



grups 933 097 004